

Mirakler - Hokus pokus, religion eller videnskab?

Birgitte Haabr Callesen, Stine Grumsen, Henrik Skov Nielsen, Jakob Sveppenbäuser, Rikke Taber & Emil Thomsen (red.): *Mirakler*, Aarhus Universitetsforlag 2008, 113 sider, 178 kr.

"Hokus pokus" siger tryllekunstneren, før han for øjnene af sit publikum, får viserne på et armbandsur til at flytte sig uden at røre ved uret. Tilbage sidder det undrende publikum og tænker: "Er det hele bare fup og fiduser, eller har jeg lige været vidne til et mirakel?" Svaret på dette spørgsmål må dog nok i sidste ende afhænge af, hvad den enkelte vælger at tro på. Er der magi i luften, eller findes der i stedet en logisk forklaring på 'miraklet'. I sin oprindelige betydning er trylleformularen 'hokus pokus' da også forbundet med spørgsmålet om troen, nemlig den katolske tro på at brødet og vinen under nadveren mirakuløst forvandles til Jesu Kristi legeme og blod. Under nadveren i den katolske kirke udtalte præsten oprindeligt de latinske ord 'Hoc est corpus meum' (Dette er mit legeme), hvilket i folkemunde senere er blevet forvansket til sammentrækningen og trylleformularen 'Hocus pocus'.

Uforklarlighed er netop et af de kendetegn, som de otte meget forskellige bidragsydere til den nyligt udkomne antologi *Mirakler*, synes mere eller mindre enige om at kunne tillægge fænomenet mirakler. I forordet til antologien står der: "*Miraklet er det, der*

unddrager sig, når vi prøver at begribe det."

Med sin karakter af fænomenologisk betragtning er antologien ikke blot en samling af enkeltstående tekster om mirakler, men derimod et forsøg på at beskrive det ubeskrivelige, idet den forsøger at fange det enestående i dets mangfoldighed. Eller sagt med ordene fra antologiens eget forord: "*I denne antologi brydes miraklet i et mangfoldigt prisme [...]*". På hver deres måde og med hvert sit udgangspunkt søger teologen, forfatteren, videnskabshistorikeren, højenergifysikeren, tryllekunstneren, lægen og idéhistorikeren at besvare spørgsmålet: "*Kan man inden for dit fagfelt meningsfuldt omtale noget som et mirakel i dag?*" Grundlæggende for hver af de otte besvarelser og for antologien i sin helhed bliver dermed overhovedet spørgsmålene om, hvad mirakler er, og om det er meningsfyldt eller snarere problematisk at tale om fænomenet i dag.

Selvom artiklerne er skrevet i et lettilgængeligt sprog kan nogle af de mere højteoretiske tekster være svære at gå til for den uindviede læser. Særligt bidraget fra højenergifysikeren Holger Bech Nielsen kan virke uoverskueligt for dem, der ikke er vant til at beskæftige sig med Higgspartikler, fysiske formler eller kvantemekanik. Sværhedsgraden til trods er artiklen dog langt fra utilgængelig og set i lyset af den samlede antologi, bidrager Holger Bech Nielsen sammen med videnskabshistorikeren Helge Kragh med en skarp kant, der såvel af- som bekræfter miraklers berettigelse in-

den for det ellers så evidens-fikserede videnskabelige område.

Lettere tilgængelige er teksterne af henholdsvis fængselspræsten, Carl Lomholt og tryllekunstneren, Michael Leslie Ahlstrand. Begge artikler tangerer den essayistiske stilart, hvilket ikke blot gør teksterne lettere at læse men samtidigt giver artiklerne en nærhedsdimension, der må siges at være fordrende for de respektive forfatteres anliggende. Lomholt beretter efter at have foretaget en differentiering af begreberne 'mirakel' og 'under', hvordan han blandt andet har været vidne til et kristent under med en dranker på gaden i København og en fange i Statsfængslet i Horsens. Ahlstrand benytter derimod sine personlige oplevelser til at afmystificere sin egen magiske praksis, samt sætte spørgsmålstejn ved et af tidens meget populære fænomener, nemlig brugen af medier herunder clairvoyante, spiritister, jordstrålemålere og spåkoner. I tryllekunstnerens verden er publikum bevidst om, "*at der er tale om et bedrag i underholdningens tegn. Keine Hexerei – nur Behändigkeit.*" Brugen af og troen på medier kalder Ahlstrand direkte for folkefordummende aktiviteter, der degenererer vort videnssamfund, hvorfor mirakler ifølge Ahlstrand er og skal blive ved med at være en personlig sag.

Niels Christian Hvidt går som både læge og teolog anderledes til spørgsmålet om mirakler. Ved brug af statistisk materiale fra såvel Danmark som udlandet diskuterer Hvidt,

hvilken betydning den religiøse tro på mirakler kan have på krisehåndtering i forbindelse med sygdom. Han ser herunder på patienters tro på mirakler og kommer med forskellige bud på, hvordan behandlere skal forholde sig til den. Er det f.eks. til patientens eget bedste, at vedkommende er overbevist om, at Gud griber ind i sygdomsforløbet og derfor ikke er lydhør over lægens anvisninger. Eller er der i visse situationer brug for, at "*[...] hjælpe patienter til at kunne tænke anderledes inden for deres trosunivers, hvis den viser sig at have usunde konsekvenser.*"

De ovenfor nævnte bidrag har det til fælles, at de alle diskuterer fænomenet mirakler på mere eller mindre videnskabelig vis. Alle indledes de således af en formålsbestemmelse og afsluttes af en opsummerende konklusion. Anderledes forholder det sig med de to noveller af henholdsvis Svend Åge Madsen og Merete Pryds Helle. På hver sin måde fanger forfatterne læserens opmærksomhed, og man må som læser tage sig selv i at undres over hverdagens små mirakler sådan som pudsigheden i at modtage en inspirerende mail, netop som man står og mangler inspirationen. Svend Åge Madsens novelle er udformet som en mail med emnet 'falske påstande' og handler om et fortællerjag, der har modtaget en inspirerende mail, netop som han havde lovet at fremlægge en tekst om mirakler. Men hvem er det i virkeligheden, der har modtaget en inspirerende mail, netop som vedkommende stod og mangle-

de det? Er det fortæller-jeg'et, Svend Åge Madsen eller læseren? Merete Pryds Helle formår ligeledes med en blanding af fiktion og realisme at vække en undren over civilisationens og udviklingens mirakel og sætter dermed spørgsmålet om mirakler i spænd mellem naturvidenskaben og religionen. Med Merete Pryds Helles novelle "Et sted til får" får man et sted, hvor man kan undre sig over, hvorfor der overhovedet er noget og ikke snarere intet? Således er det netop ved inddragelsen af den skønlitterære genre at nærværende antologi udmærker sig, idet begge noveller genererer en undren, og dermed spiller bolden og spørgsmålet om mirakler videre til læseren. Læseren tvinges med andre ord til selv at digte videre på besvarelsen af det overordnede spørgsmål om mirakler i sin personlige fortolkning af novellerne.

I forlængelse heraf synes det ikke tilfældigt, at antologien afsluttes med en artikel om erkendelsens mirakel af idéhistorikeren Dorthe Jørgensen. Udover at sætte spørgsmålstegn ved det gængse begreb om sandhed via en skelnen mellem den videnskabeliggjorte filosofis begreb om korrespondenssandhed på den ene side og den filosofiske æstetisk begreb om æstetisk erfaring på den anden peger artiklen også på den digteriske evne. Den digteriske evne er netop det, der hos den tyske filosof Alexander Gottlieb Baumgarten kvalificerer den heldige æstetiker. Om den heldige æstetiker skriver Jørgensen, at det "[...] er det

skabende menneske, der digtende opretter nye verdener og således selv muliggør nye erkendelser." Har mirakler en berettigelse inden for det videnskabelige område? Er det overhovedet meningsfuldt at omtale noget som et mirakel i dag eller er 'Hoc est corpus meum' for alvor blevet til 'Hokus pokus': Keine Hexerei – nur Behändigkeit? Antologien *Mirakler* giver ikke nogen endegyldige svar på disse spørgsmål, men kaster i stedet bolden videre til læseren og appellerer måske ad denne vej til "den heldige æstetiker" i alle, der læser antologien. At det nødvendigvis må gå sådan skyldes nok mest af alt fænomenets uhåndgribelige karakter, for mirakler er, som antologien som nævnt også gør opmærksom på, *det*, der unddrager sig, når vi prøver at begribe det.

Marie Louise Kauffman